

Spis treści

Wykaz szkiców biograficznych i autobiograficznych	10
Słowo wstępne	11

Część I WPROWADZENIE

Rozdział 1. Historia teorii socjologicznej: początki	14
Wstęp	14
Siły społeczne, które oddziaływały na rozwój teorii socjologicznej	16
Rewolucje polityczne 16 • Rewolucja przemysłowa i powstanie kapitalizmu 16 • Pojawienie się socjalizmu 17 • Feminizm 18 • Urbanizacja 19 • Zmiana postaw wobec religii 19 • Rozwój nauki 19	
Prądy umysłowe, które oddziaływały na rozwój teorii socjologicznej	19
Oświecenie 19 • Konserwatywna reakcja na Oświecenie 20 • Rozwój socjologii we Francji 21 • Rozwój socjologii w Niemczech 24 • Początki socjologii w Wielkiej Brytanii 32 • Czołowa postać wczesnej socjologii włoskiej 35 • Europejski marksizm na przełomie wieków 35	
Aktualność klasycznej teorii socjologicznej	36
Podsumowanie	37
Rozdział 2. Historia teorii socjologicznej: późniejsze lata	38
Początki amerykańskiej teorii socjologicznej	38
Polityka 38 • Zmiany społeczne i prądy umysłowe 39 • Szkoła chicagowska 43	
Kobiety w początkach socjologii	47
Teoria socjologiczna w pierwszej połowie XX wieku	47
Harvard, Ivy League i funkcjonalizm strukturalny 47 • Zmierzch szkoły chicagowskiej 49 • Rozwój teorii marksistowskiej 51 • Karl Mannheim i socjologia wiedzy 52	
Teoria socjologiczna w drugiej połowie XX wieku	52
Funkcjonalizm strukturalny: szczytowy rozwój i upadek 52 • Socjologia radykalna w Stanach Zjednoczonych: C. Wright Mills 53 • Rozwój teorii konfliktu 54 • Narodziny teorii wymiany 55 • Perspektywa dramatyczna: Erving Goffman 56 • Rozwój socjologii życia codzien-	

nego 56 • Rozwój i upadek (?) socjologii marksistowskiej 59 • Wyzwanie rzucone przez teorię feministyczną 59 • Strukturalizm i poststrukturalizm 61	
Współczesna myśl socjologiczna	61
Synteza mikro- i makrosocjologii 61 • Synteza agency-structure 62 • Syntezy teoretyczne 63	
Teorie nowoczesne i ponowoczesne	63
Obroncy nowoczesności 64 • Przedstawiciele ponowoczesności 64	
Teorie początku XXI wieku	65
Wielokulturowa teoria społeczna 65 • Teorie ponowoczesne i po-ponowoczesne 66 • Teorie konsumpcji 66 • Inne teorie 67	
Podsumowanie	67

Część II KLASYCZNA TEORIA SOCJOLOGICZNA

Rozdział 3. Auguste Comte	70
Ambicje Comte'a	70
Pozytywizm: w poszukiwaniu niezmiennych praw 70 • Prawo trzech stadiów 71 • Pozytywizm: w poszukiwaniu porządku i postępu 72	
Socjologia Comte'a	74
Statyka społeczna 74 • Dynamika społeczna 76	
Teoria i praktyka	79
Sojusznicy pozytywizmu 79	
Wizja przyszłości	81
Krytyczna ocena Comte'a	82
Pozytywny wkład 82 • Podstawowe słabości teorii Comte'a 83	
Podsumowanie	85
Rozdział 4. Herbert Spencer	86
Spencer i Comte	86
Podstawowe założenia teoretyczne	87
Teoria ewolucji 89	
Socjologia	90
Definicja socjologii jako nauki 90 • Metody socjologiczne 91	
Ewolucja społeczeństwa	93

Spółeczeństwa proste i złożone 95 • Spółeczeństwa militarne i przemysłowe 95	
Ewolucja instytucji społecznych	97
Instytucje domowe 97 • Instytucje obrzędowe 98 • Instytucje polityczne 100 • Instytucje kościelne 101 • Instytucje zawodowe 102 • Instytucje przemysłowe 103	
Etyka i polityka	104
Podsumowanie	106
Rozdział 5. Karol Marks	108
Wprowadzenie	108
Czy teoria Marksa straciła aktualność? 109 • Czy Marks był socjologiem? 109 • Młody Marks i późny Marks 110	
Dialektyka	110
Potencjał ludzki	114
Moce i potrzeby 114 • Świadomość 115 • Potencjał ludzki i przyroda 116 • Działalność 116 • Charakter społeczny 117 • Nieprzewidziane konsekwencje 118	
Alienacja	118
Elementy alienacji 119 • Deformacje wynikające z alienacji 119 • Emancypacja 121	
Struktury społeczeństwa kapitalistycznego	121
Towary 122 • Kapitał 123 • Własność prywatna 123 • Podział pracy 124 • Klasa społeczna 124	
Kulturowe aspekty społeczeństwa kapitalistycznego	125
Świadomość klasowa i fałszywa świadomość 126 • Ideologia 126	
Ekonomia Marksa: studium przypadku	127
Podsumowanie	128
Rozdział 6. Émile Durkheim	130
Fakty społeczne	131
Zewnętrzne i przymusowe 131 • Materialne i niematerialne 131	
Poziomy rzeczywistości społecznej	132
O podziale pracy społecznej 133 • Gęstość dynamiczna 133 • Prawo 134 • Anomia 135 • Świadomość zbiorowa 136 • Wyobrażenia zbiorowe 136	
Samobójstwo i prądy społeczne	137
Cztery typy samobójstwa 138 • Dusza zbiorowa? 140	
Religia	140
Sacrum i profanum 141 • Totemizm 141 • Zbiorowa ekscytacja 142	
Reformizm społeczny	142
Stowarzyszenia zawodowe 143 • Kult jednostki 143	
„Aktor” w myśli Durkheima	144
Żałożenia dotyczące natury ludzkiej 144 • Socjalizacja i edukacja moralna 145 • Zmienne zależne 147 • Słabe strony mikrosocjologii Durkheima 148	
Wczesna i późna teoria Durkheimowska	149
Podsumowanie	150
Rozdział 7. Max Weber	151
Metodologia	151
Historia i socjologia 151 • <i>Verstehen</i> 153 • Przyczynowość 155 • Typy idealne 156 • Wartości 158	
Socjologia konkretna	159
Czym jest socjologia? 159 • Działanie społeczne 160 • Klasa, stan i partia 161 • Struktury panowania 162 • Racjonalizacja 167 • Religia i powstanie kapitalizmu 174	
Podsumowanie	179
Rozdział 8. Georg Simmel	180
Główne zagadnienia	180
Poziomy i obszary zainteresowań 182 • Myślenie dialektyczne 182	
Świadomość indywidualna	184
Interakcja społeczna („uspołecznienie”)	185
Interakcja: formy i typy 185	
Struktury społeczne	188
Kultura obiektywna	189
<i>Filozofia pieniądza</i>	190
Pieniądz i wartość 191 • Pieniądz, reifikacja i racjonalizacja 191 • Negatywne skutki 192 • Tragedia kultury 193	
Tajność: studium przypadku	195
Tajność i stosunki społeczne 196 • Inne przemyslenia na temat tajności 197	
Podsumowanie	198
Rozdział 9. Pierwsze kobiety w socjologii i klasyczna teoria socjologiczna: 1830-1930 (Patricia Madoo Lengermann, Jill Niebrugge-Brantley)	199
Harriet Martineau (1802-1876)	200
Charlotte Perkins Gilman (1860-1935)	204
Jane Addams i kobiety z Chicago	208
Jane Addams (1860-1935) 209 • Kobiety z Chicago 213	
Anna Julia Cooper (1859-1964)	215
i Ida Wells-Barnett (1862-1931)	217
Marianne Schnitger Weber (1870-1954)	219
Beatrice Potter Webb (1858-1943)	221
Podsumowanie	221
Rozdział 10. Thorstein Veblen	222
Wpływy intelektualne	222
Teoria Marksowska 222 • Ewolucjonizm 223 • Teoria ekonomiczna 224	
Podstawowe założenia	225
Natura ludzka 225 • Zdolności produkcyjne 227 • Opóźnienie kulturowe 227 • Zapożyczenia kulturowe 227	
Zagadnienia przedmiotowe	228
Teoria klasy próżniaczek 228 • Biznes a przemysł 231 • Wyższe nauczanie 237 • Polityka 239	
Podsumowanie	240
Rozdział 11. Karl Mannheim	242
Socjologia wiedzy	243
Socjologia wiedzy i teoria ideologii 243 • Podejście socjologiczne 244	

Ideologia i utopia	250	Sfery świata społecznego	288
Ideologia 250 • Utopia 251		<i>Folgewelt</i> i <i>Vorwelt</i> 288 • <i>Umwelt</i> i stosunki typu my 288	
Konserwatyzm	253	• <i>Mitwelt</i> i stosunki typu oni 289	
Racjonalność i irracjonalność epoki	254	Świadomość, znaczenia i motywy	291
Rodzaje racjonalności i irracjonalności 255		Interpretowanie teorii Schütza	292
Planowanie i przebudowa społeczeństwa we współczesnym świecie	257	Podsumowanie	293
Krytyczna analiza dorobku Mannheima	260		
Podsumowanie	262		
		Rozdział 14. Talcott Parsons	294
Rozdział 12. George Herbert Mead	263	Integracyjne wysiłki Parsonsa	294
Źródła intelektualne	263	Ogólne zasady	295
Behawioryzm 263 • Pragmatyzm 264 • Dialektyka 265		Źródła filozoficzne i teoretyczne 295 • Teoria działania 297 • Odejście od teorii działania 298 • Zmienne wzoru 300 • AGIL 300 • Konsekwencja w teorii Parsonsa: integracja i ład 301	
Priorytet tego, co społeczne	265	System działania	302
Czynność	267	System społeczny 303 • System kulturowy 305 • Osobowość jako system 305 • Organizm behawioralny 306	
Fazy 267 • Gesty 268 • Symbole znaczące 268		Zmiana i dynamizm w teorii Parsonsa	307
Procesy myślowe i umysł	269	Teoria ewolucji 307 • Uogólnione środki wymiany 308	
Inteligencja 270 • Świadomość 270 • Umysł 271		Podsumowanie	308
Jaźń	271		
Rozwój dziecka 272 • Uogólniony inny 273 • Ja podmiotowe (<i>I</i>) i Ja przedmiotowe (<i>me</i>) 274		Dodatek. Metateoretyzowanie w socjologii i metateoretyczny schemat analizowania teorii socjologicznej 310	
Spółczesność	274	Metateoretyzowanie w socjologii	310
Ewolucja	275	Socjologia refleksyjna Pierre'a Bourdieu 313	
Myślenie dialektyczne	276	Idee Thomasa Kuhna	314
Podsumowanie	278	Socjologia: nauka wieloparadygmatyczna	315
		Ku bardziej zintegrowanemu paradygmatowi socjologicznemu	317
Rozdział 13. Alfred Schütz	279	Poziomy analizy społecznej: przegląd 317 • Poziomy analizy społecznej: model 319	
Interpretacje dorobku Schütza	279		
Idee Edmunda Husserla	280	Bibliografia	323
Nauka i świat społeczny	282	Źródła cytatów i materiału ilustracyjnego	357
Świat przeżywany a nauka 283 • Konstruowanie typów idealnych 283			
Typifikacje i przepisy	285		
Świat przeżywany	285		
Intersubiektywność	287		
Wiedza 287 • Osobiste składniki wiedzy 287			